ปัจจัยที่กำหนดการใช้ระดับภาษา

วรุณญา อัจฉริยบดี

ระดับภาษานอกจากจะเป็นการรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับเรื่องที่เขียนแล้ว ระดับภาษายังเป็นเรื่อง “ความเหมาะสมในการใช้ภาษาตามสัมพันธภาพของบุคคล ตามโอกาสกาลเทศะ และประชุมชน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย” (เปลื้อง ณ นคร ๒๕๒๙, น. ๒๑๖) ดังนั้นจึงมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่ทำให้ต้องใช้ระดับภาษาแตกต่างกันไป ได้แก่

๒.๑ ความสัมพันธ์ของผู้ใช้ภาษา

ความสัมพันธ์ของบุคคลที่เป็นผู้ส่งสารและรับสารเป็นปัจจัยแรกที่ทำให้ผู้ส่งสารต้องพิจารณาว่าควรใช้ภาษาระดับใด อย่างไร เช่น หากผู้ที่รับสารเป็นผู้บังคับบัญชา ระดับภาษาที่ใช้ก็อาจเป็นทางการ หรือกึ่งทางการ ไม่ควรใช้ภาษาปาก เพราะจะเป็นการแสดงความไม่เคารพ แต่หากเพื่อนส่งสารถึงเพื่อน สามารถใช้ภาษาระดับไม่เป็นทางการที่แสดงความสนิทสนมเป็นกันเองได้

๒.๒ โอกาสและสถานที่ที่ใช้ภาษา

การใช้ภาษาในโอกาสและสถานที่ที่แตกต่างกันทำให้ผู้ใช้ภาษาต้องคำนึกถึงเพื่อเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสม ภาษาที่ใช้ในการประชุมหรือการเขียนประกาศของทางราชการซึ่งเป็นการติดต่อกันในโอกาสที่เป็นทางการ ย่อมต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการมากกว่าการใช้ภาษาพูดคุยกันที่บ้านของตน หรือการเขียนจดหมายถึงเพื่อน ซึ่งเป็นการติดต่อกันในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ

๒.๓ เนื้อหาของสาร

เนื้อหาของสารมีผลทำให้ต้องเลือกใช้ระดับภาษาต่างกันไปตามความเหมาะสมกับเนื้อหาของสาร เนื้อหาเรื่องราวที่กล่าวถึงประวัติส่วนตัวก็ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการมากนัก แต่เรื่องราวที่มีเนื้อหาเป็นข้อเท็จจริงด้านวิทยาศาสตร์หากใช้ภาษาปากก็จะทำให้ไม่น่าเชื่อถือ

นอกจากนี้สื่อที่ใช้ก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนระดับ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๐ ก, น.๓๙) การใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ผู้ใช้ภาษายังต้องคำนึงแม้กระทั่งสื่อที่ใช้ว่า คืออะไร เพื่อพิจารณาว่าควรใช้ภาษาระดับใด หากใช้สื่อที่ช่วยนำสารไปสู่ผู้ฟังจำนวนมาก เช่น การประกาศทางเครื่องขยายเสียง การใช้ภาษาก็ต้องให้เหมาะสมด้วย อย่างไรก็ตามการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ผู้ใช้ภาษาต้องพิจารณาดูปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมานี้พร้อมกันทั้งหมด จึงจะเลือกใช้ระดับภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ปัจจัยเพียงปัจจัยเดียวยังไม่สามารถทำให้เลือกใช้ระดับภาษาได้แน่นอน